

Публикувано в:

Литература... Наука... Библиография: Сб., посветен на 70-год. Юбил. на доц. д-р Татяна Янакиева. София: Унив. изд. Св. Климент Охридски, 2014, с. 108-116.

ISBN 978-954-07-3779-9

Системи за управление на библиографски позовавания

Елица Лозанова-Белчева

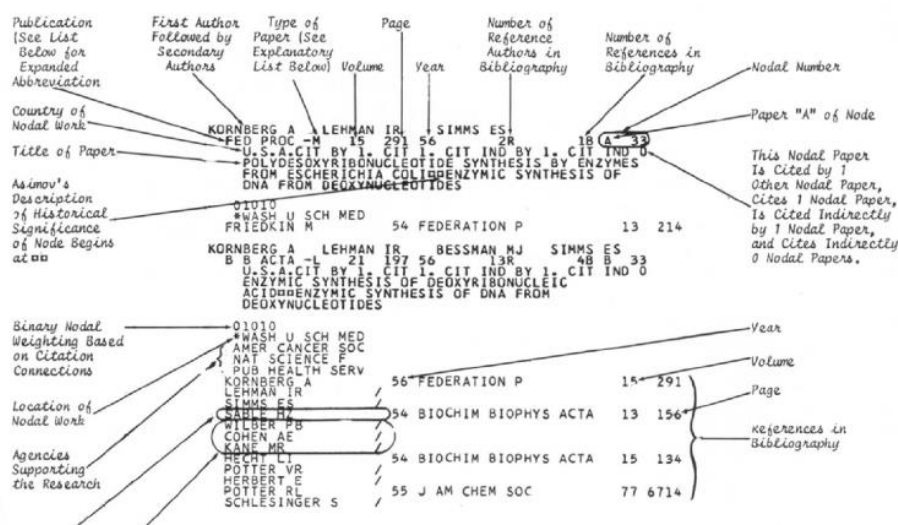
На доц. Татяна Янакиева, с благодарност за доверието, което ми засвидетелства като ме прие в академичната общност на Алма Матер.

Експанзивното нарастване на информацията в глобален контекст и трансформациите в научните комуникации подтикват компаниите предоставящи информационни продукти и услуги, все по-активно да предлагат нови изследователски платформи с разнообразни функционални възможности.

Преди повече от петдесет години Южийн Гарфилд създава Института за научна информация във Филаделфия (ISI) и поставя началото на библиометричните изследвания.

Неговата идея да създаде консолидиран ресурс, който да проследява връзките между отделните библиографски позовавания се материализира чрез базата данни Science Citation Index. Така, изследователи със сродни научни интереси по-лесно могат да бъдат открити и обединени в една изследователска мрежа.

Фиг. 1 (<http://www.garfield.library.upenn.edu/papers/useofcitdatawritinghistofsci.pdf>)

Публикувано в:

Литература... Наука... Библиография: Сб., посветен на 70-год. Юбил. на доц. д-р Татяна Янакиева. София: Унив. изд. Св. Климент Охридски, 2014, с. 108-116.

ISBN 978-954-07-3779-9

Новаторската за своето време идея на Гарфилд, претърпява огромни промени (най-вече в технологично отношение) и към днешна дата сме свидетели на появата на все по-сложни инструментариуми за изследване на цитатната активност на авторите и техните цитирания. Съвременните информационни и комуникационни технологии са средство за предлагане на все по-комплексни решения за наукометрични изследвания и анализиране на информационния поток.

В началото на 80-те години на миналия век, в отговор на новите информационни интереси на потребителите, се появяват първите системи за управление на библиографски позовавания¹. Чрез тях могат да се организират и съхраняват библиографските данни на цитираната литература в предпочитан стил на цитиране и автоматично да се генерират библиографски списъци. Постепенно използването на тези инструменти се откроява със своите безспорни предимства. От една страна, популяризирането на софтуерите за управление на цитиранията спомага за намаляване на практиките за нарушаване на авторското право и плагиатстване, както и некоректното позоваване. С тяхна помощ могат да се осъществяват и различни библиометрични изследвания, да се проследяват връзките между отделни изследователи и техните научни интереси. Опциите, които се предоставят от тези системи, дават възможност не само за улесняване на процеса по съставяне на библиография към изследователски разработки, но и за извършване на контент анализ и развитие на научните комуникации в общ контекст.

Норман² очертава основните етапи в развитието на инструментите за управление на библиографските позовавания. Той посочва, че в началото на своята поява, те служат предимно за съхранение и търсене на библиографска информация, а по-късно вече придобиват някои характеристики на социалните мрежи (чрез тях се организират и споделят ресурси).

Интересно е, че тези системи могат да се ползват и като полезно ръководство за придобиване на информационни компетентности (начална информационна култура). Описаните чрез библиографските софтуери информационни ресурси се разкриват с

¹ Gilmour, R., & Cobus-Kuo, L. Reference management software: a comparative analysis of four products. In: *Issues in Science and Technology Librarianship*, 66(66), 2011, p. 63-75.

² Norman, F. Feature article: Bibliographic Management 2.0 | UKeig. In: *eLucidate*, 2010, Vol. 7, No. 2.

Публикувано в:

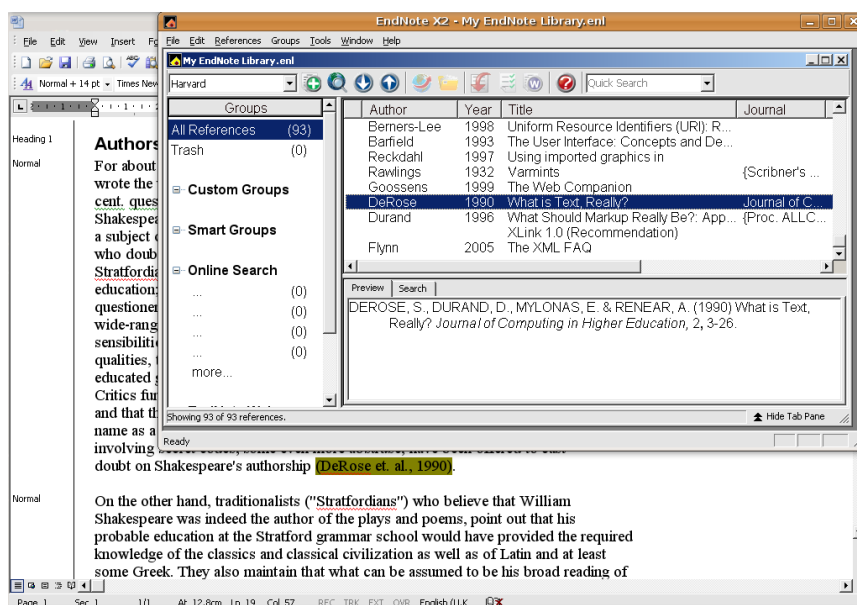
Литература... Наука... Библиография: Сб., посветен на 70-год. Юбил. на доц. д-р Татяна Янакиева. София: Унив. изд. Св. Климент Охридски, 2014, с. 108-116.

ISBN 978-954-07-3779-9

първичните си библиографски данни, но от също така акцентират вниманието на потребителите върху конкретни документи и тяхната информационна стойност³.

Към момента се предлагат различни системи за управление на библиографските цитирания и позовавания. Някои са интегрирани в изследователски платформи (Web of science и др.п.) и портали с бази данни по абонамент с възможност за безплатно инсталиране. Други се предлагат на свободен достъп, като уеб-базирана версия или отново с възможност за сваляне на персонален компютър. По функционално предназначение можем да открийм следните видове – с възможности за импортиране и експортиране на библиографски данни, съхранение на библиографска информация и споделяне (обмен) на информация. По честота на ползването се отличават софтурети EndNote, RefWorks, Zotero, Mendeley.

Фиг. 2. EndNote (<http://research.ucc.ie/doc/postgrad-intro?sectoc=2#endnote>)

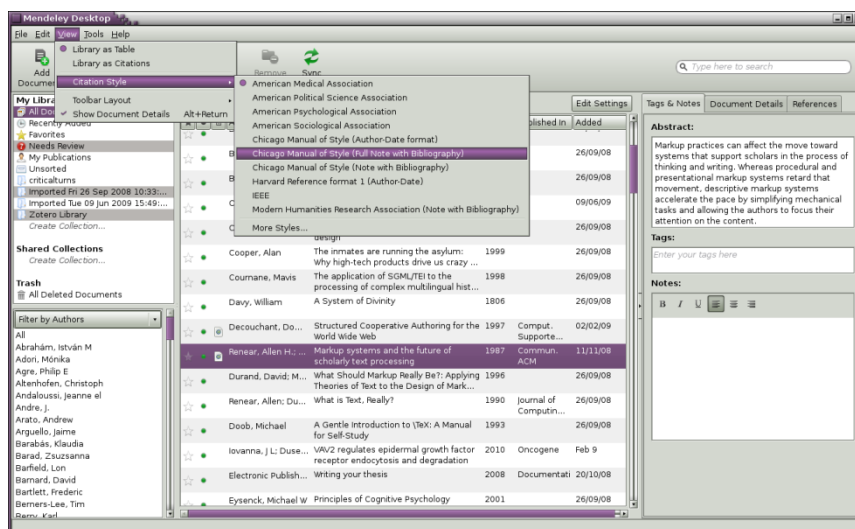
Фиг. 3. Mendeley (<http://research.ucc.ie/doc/postgrad-intro?sectoc=2#endnote>)

³ Ekart, D.F. Cool Tools for Back to School. In: Computers in Libraries, 2009, Vol. 29, No. 8, pp. 46-47.

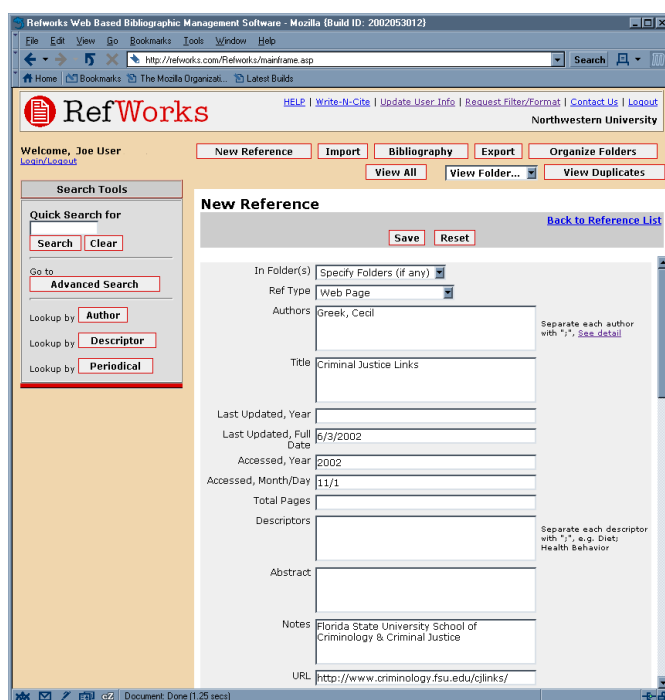
Публикувано в:

Литература... Наука... Библиография: Сб., посветен на 70-год. Юбил. на доц. д-р Татяна Янакиева. София: Унив. изд. Св. Климент Охридски, 2014, с. 108-116.

ISBN 978-954-07-3779-9

Фиг. 4. RefWorks (http://www2.writing.northwestern.edu/refworks/screenshot_website.html)

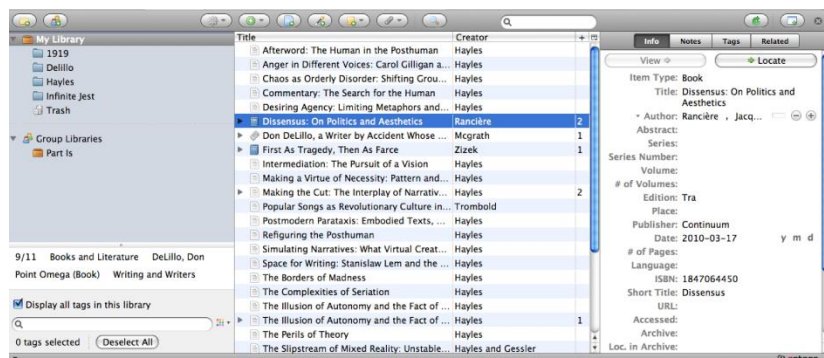

Фиг. 5. Zotero (<http://transliterations.english.ucsb.edu/images/research-reports/zotero2.jpg>)

Публикувано в:

Литература... Наука... Библиография: Сб., посветен на 70-год. Юбил. на доц. д-р Татяна Янакиева. София: Унив. изд. Св. Климент Охридски, 2014, с. 108-116.

ISBN 978-954-07-3779-9

Системите за управление на библиографските позовавания подпомагат изследователите в три основни направления:⁴

- **Търсене** – намиране на релевантна научна литература. Всички бази данни и платформи с научна информация предлагат възможността директно да се съхранят библиографските записи в съответния файлов формат (в зависимост от софтуера, който се ползва – напр. EndNote, RefWorks и т.н., което улеснява потребителите.
- **Съхраняване** – сортиране и съхраняване на резултати в собствена, потребителска база данни за следващо информационно търсене. Системите за управление на библиографските позовавания по същество представляват бази данни, които съхраняват библиографски данни, но са отворени и позволяват импортиране и експортиране на данните в различен формат и за различни цели.
- **Писане** – създаване на библиографски списъци с използвана литература, които могат да се използват при писане на ръкописи. Чрез софтуерите за управление на библиографските цитирания, изследователите успяват по-бързо и по-лесно да съставят пристатийните си библиографии или други библиографски списъци. Още повече, че различните издателства се придържат към различни стилове за цитиране и преформатирането на библиографската информация от един стандарт в друг е дълъг и сложен процес, изискващ добра информационна грамотност и специфични познания и умения. Но въпреки, че някои от тях (EndNote, Refwork) имат интегрирани над 1000 модела за цитиране, само някои от тях позволяват шаблоните да се редактират, а това затруднява потребителите⁵.

⁴ Fenner, M. Reference management meets Web 2.0. In: *Cell Ther Transplant*, 2010, 2, p. 1.

⁵ Пак там, p. 3.

Публикувано в:

Литература... Наука... Библиография: Сб., посветен на 70-год. Юбил. на доц. д-р Татяна Янакиева. София: Унив. изд. Св. Климент Охридски, 2014, с. 108-116.

ISBN 978-954-07-3779-9

Познаването на възможностите на различните софтуерни решения за управление на библиографските позовавания е необходимо условие, с оглед на техните специфични особености и функции. Сравнителен анализ на най-използваните софтуери открива в редица публикации, но най-пълна е съпоставката поместена в Уикипедия, включваща представянето на 30 софтуера с различните им характеристики (фиг.6). Изборът на подходящ библиографски софтуер е необходимо условие за организирането на научноизследователския процес и по-специално за коректното създаване на библиографски списъци на цитиранията.

Фиг. 6 (http://en.wikipedia.org/wiki/Comparison_of_reference_management_software)

Software	Developer	First public release	Latest stable version	Cost (USD)	Free software	License	Notes
<i>Agalio</i>	Agalio developers	2005-01	2012-01-18 (2.2)	Free	Yes	GPL	web-based
<i>Bebop</i>	ALA RI Institute	2007-11-08	2009-11-10 (1.1)	Free	Yes	BSD	web-based BibTeX front-end
<i>BibDesk</i>	BibDesk developers	2002-04	2013-05-04 (1.6.1)	Free	Yes	BSD	BibTeX front-end + repository
<i>Bibus</i>	Bibus developers	2004-06-03	2009-10 (1.5.0)	Free	Yes	GPL	
<i>Biblioscope</i>	CG Information	1997	2012-04-01 (9.0.8.8)	US\$79-299 ^[1]	No	proprietary	ODBC; web access in Pro ed; optional client/server
<i>BibBase</i>	Christian Fritz	2005	2013-07 (v3)	Free	No	proprietary	centrally-hosted website, intended for publication pages
<i>colwiz</i>	colwiz Ltd	2011	2013	Free / Online storage free up to 3 GB / Additional storage space available	No	proprietary	Desktop (Win, Mac, Linux) & Web components, iOS and Android
<i>Mendeley</i>	Elsevier	2008-08	2014 (1.11)	Free / Online storage free up to 2 GB / Additional storage space available	No	(proprietary OS API clients exist)	Desktop & Web components, Windows, Linux, OS X, iPhone & iPad
<i>JabRef</i>	JabRef developers	2003-11-29	2013-01-12 (2.9.2)	Free	Yes	GPL	Java BibTeX manager
<i>KBibTeX</i>	KBibTeX developers	2005-08	2013-12-29 (0.5)	Free	Yes	GPL	BibTeX front-end, using the KDE Software Compilation
<i>Wikindx</i>	Mark Grimshaw	2004-02	2013-05-13 (4.2.1)	Free	Yes	GPL	web-based
<i>Docear</i>	Otto-von-Guerike University Magdeburg and University of California, Berkeley	2009-05-11	2013-10-17 (1.0)	Free	Yes	GPL	Java BibTeX manager that integrates Mind mapping software
<i>CiteULike</i>	Overstory Limited	2004-11	?	Free	No	proprietary ^[4]	centrally-hosted website
<i>PyBibliographer</i>	pybibliographer developers	1998-10-30 (0.2)	2010-10-14 (1.2.14)	Free	Yes	GPL	Python/GTK2
<i>Qiqqa</i>	Qiqqa	2010-04	2012-07 (v44)	Free	No	proprietary	Desktop; centrally hosted website
<i>refbase</i>	refbase developers	2003-06-03	2014-02-28 (0.9.6)	Free	Yes	GPL	web-based for institutional repositories/self-archiving ^[5]
<i>RefDB</i>	refdb developers	2001-04-25	2007-11-05 (0.9.9)	Free	Yes	GPL	network-transparent; XML/SGML bibliographies
<i>Referencer</i>	Referencer developers	?	2013-05-07 (1.2.0)	Free	Yes	GPL	BibTeX front-end
<i>RefWorks</i>	RefWorks / ProQuest	2001	2013	US\$100 per year	No	proprietary	web-based, browser-accessed, centrally-hosted program
<i>Zotero</i>	Roy Rosenzweig Center for History and New Media at GMU	2006-10-05	2013-12-18 (4.0.17.1)	Free / Online storage free up to 300 MB / Additional storage space available	Yes	AGPL	Firefox extension or stand-alone with connectors for Firefox, Chrome and Safari. Web-based access to reference library also available.
<i>SciRef</i>	Scientific Programs	2012	2012-11-20 (1.0)	US\$38.90 / Free trial version	No	proprietary	
<i>Bookends</i>	Sonny Software	1988 (Mac) / 1983 (Apple II+)	2012-1-14 (11.2.4)	US\$99 ^[1]	No	proprietary	integrated web search, pdf download, auto-completion
<i>Papers</i>	Springer	2007	2012-11-22 (2.4.0)	US\$79 ^[1]	No	proprietary	search repositories from interface; supports plug-ins, Universal iOS app
<i>Citavi</i>	Swiss Academic Software	2006-02-13	2014-02-17 (4.3)	US\$79-219 / Free for projects up to 100 references	No	proprietary	search databases from interface ^[6]
<i>RefUB</i>	refdb developers	2001-04-25	(0.9.9)	Free	Yes	GPL	network-transparent; XML/SGML bibliographies
<i>Referencer</i>	Referencer developers	?	2013-05-07 (1.2.0)	Free	Yes	GPL	BibTeX front-end
<i>RefWorks</i>	RefWorks / ProQuest	2001	2013	US\$100 per year	No	proprietary	web-based, browser-accessed, centrally-hosted program
<i>Zotero</i>	Roy Rosenzweig Center for History and New Media at GMU	2006-10-05	2013-12-18 (4.0.17.1)	Free / Online storage free up to 300 MB / Additional storage space available	Yes	AGPL	Firefox extension or stand-alone with connectors for Firefox, Chrome and Safari. Web-based access to reference library also available.
<i>SciRef</i>	Scientific Programs	2012	2012-11-20 (1.0)	US\$38.90 / Free trial version	No	proprietary	
<i>Bookends</i>	Sonny Software	1988 (Mac) / 1983 (Apple II+)	2012-1-14 (11.2.4)	US\$99 ^[1]	No	proprietary	integrated web search, pdf download, auto-completion
<i>Papers</i>	Springer	2007	2012-11-22 (2.4.0)	US\$79 ^[1]	No	proprietary	search repositories from interface; supports plug-ins, Universal iOS app
<i>Citavi</i>	Swiss Academic Software	2006-02-13	2014-02-17 (4.3)	US\$79-219 / Free for projects up to 100 references	No	proprietary	search databases from interface ^[6]
<i>Sente</i>	Third Street Software, Inc.	2004	2013 (0.8)	US\$30-50 ^[1] / Free for libraries up to 100 refs	No	proprietary	Desktop and iPad, centralized backup/syncing
<i>EndNote</i>	Thomson Reuters	1988	2013 (07)	US\$299.95 ^[1]	No	proprietary	The web version <i>EndNote Basic</i> (formerly, EndNote Web) is free of charge
<i>Reference Manager</i>	Thomson Reuters	1984	2010 (12.0.3)	US\$239.95 ^[1]	No	proprietary	network version available; built-in web publishing tool
<i>BibSonomy</i>	University of Kassel	2006-01	2013-11-18 (2.0.37)	Free	Yes	GPL, LGPL ^[2]	centrally-hosted website
<i>Mendeley</i>	Elsevier	2008-08	2014 (1.11)	Free / Online storage free up to 2 GB / Additional storage space available	No	(proprietary OS API clients exist)	Desktop & Web components, Windows, Linux, OS X, iPhone & iPad

Публикувано в:

Литература... Наука... Библиография: Сб., посветен на 70-год. Юбил. на доц. д-р Татяна Янакиева. София: Унив. изд. Св. Климент Охридски, 2014, с. 108-116.

ISBN 978-954-07-3779-9

Предимствата от използването на системите за организиране на библиографските цитирания са големи, но има и някои предизвикателства, свързани с техните различни функционални възможности. Трябва да отбележим и факта, че конкуренцията в разработването на подобни инструменти за подпомагане на научната и изследователска дейност е засилена. Някои софтуери предоставят повече опции от други, но като цяло основните им функции могат да се обобщят в следното⁶:

1. Импортиране на цитати от библиографски бази данни и уебсайтове.
2. Извличане на метаданни от PDF файлове.
3. Организиране на библиографските позовавания в собствена база данни.
4. Добавяне на анотация към библиографското цитиране.
5. Позвяване на достъп до базата данни с библиографската информация на колеги.
6. Обмен на данни с други системи за управление на библиографските позовавания чрез стандартен формат на метаданните (напр. RIS, BibTeX).
7. Създаване на библиографски списъци в различни стилове на цитиране.
8. Допълнителни функции за цитиране в текста.

Полезността на системите за управление на библиографските позовавания е в нейната адаптивност към специфичните нужди на ползвателите, нивото на информационни грамотност и научните им интереси. В този смисъл, и студенти, и преподаватели и научни специалисти и библиотекари могат да работят с един и същи софтуер.

Литература:

1. Ekart, D.F. Cool Tools for Back to School. In: Computers in Libraries, 2009, Vol. 29 No. 8, pp. 46-47.
2. Fitzgibbons, M., Meert, D. (2010) "Are bibliographic management software search interfaces reliable?: A comparison between search results obtained using database interfaces and the EndNote online search function", The Journal of Academic Librarianship, Vol.36 No.2 pp144-50.
3. Garfield, Eugene, Irving H. Sher, Richard J. Torpie The Use Of Citation Data In Writing The History of Science. Institute For Scientific Information Inc

⁶ Gilmour, R., & Cobus-Kuo, L. Reference management software: a comparative analysis of four products. In: *Issues in Science and Technology Librarianship*, 66(66), 2011, p. 63-75.

Публикувано в:

Литература... Наука... Библиография: Сб., посветен на 70-год. Юбил. на доц. д-р Татяна Янакиева. София: Унив. изд. Св. Климент Охридски, 2014, с. 108-116.

ISBN 978-954-07-3779-9

- Philadelphia PA. 1964. Достъпно от:
<http://www.garfield.library.upenn.edu/papers/useofcitdatawritinghistofsci.pdf>
4. Gilmour, R., & Cobus-Kuo, L. Reference management software: a comparative analysis of four products. In: *Issues in Science and Technology Librarianship*, 66(66), 2011, p. 63-75.
 5. Howard, R.M., Davies, L.J. (2009) "Plagiarism in the internet age", *Educational Leadership*, Vol.66 No.6 pp64-7.
 6. Koopman, A. (2002) "Bibliographic citation management software for web applications", *Internet Reference Services Quarterly*, Vol.7 No.1/2 pp99-112.
 7. Marino, W. Fore-cite: tactics for evaluating citation management tools. In: *Reference Services Review*, 2012, 40(2), p. 295-310.
 8. Hensley, M.K. 2011. Citation management software: features and futures. *Reference & User Services Quarterly*, 50(3), 204-208.
 9. Hull, D., Pettifer, S. R., & Kell, D. B. Defrosting the digital library: bibliographic tools for the next generation web. *PLoS computational biology*, 4(10), 2008, DOI:10.1371/journal.pcbi.1000204
 10. Fenner, M. Reference management meets Web 2.0. In: *Cell Ther Transplant*, 2010, 2, p. 1. Достъпно от:
http://www.h2mw.eu/redactionmedicale/2010/10/Ref%20management%20%26%20eb%202.0_CTT-2-6-2010-Fenner_en%5B1%5D.pdf
 11. Norman, F. Feature article: Bibliographic Management 2.0 | UKeiG. In: *eLucidate*, 2010, Vol. 7, No. 2 Достъпно от: <http://www.ukeig.org.uk/elucidate/issue/feature-article-bibliographic-management-20>